

הוצאת ספריו וכתביו הק"ו ומפעלים להפצת תורתו

משתגעין ומתלהטין ב תורת האור החיים הקדוש

גליון מיוחד פורים תשפ"ב גליון ל

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצעים על פי דברי רבינו

פניני חיים

פירושים ופנינים על מגילת אסתר – מספרו של רבינו "ראשון לציון" על ג"ך

ויש לפרש, דממוכן חשש שתהיה איזה סברא שלא יחייבו אותה על שמרדה באחשורוש, כיון שהיא המלכה, ואולי גדול כבודה מכבודו. לכן אמר ממוכן, שבינתה את כל השרים והעמים, ומגיע הבזיון לכללות מלכות אחשורוש והפסידה המלכות לגמרי, שמחמת כן המלך יתבזה בפה כל העולם.

לכן אמר, דלא על המלך לבדו עוותה, דאם לא היה המרד רק מחמת שנגעה בכבוד המלך, היה צד לפוטרה מצד שהיא מלכה.

וּמְרַדְכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה. (ג, ב)

קשה למה אמר בלשון עתיד, והיה צריך לומר "לא כרע ולא השתחוה". ויש לפרש, דלא רק שלא היה משתחוה להמן כשעבר לפניו, אלא שהיה עושה פעולות ותחבולות להודיע לכל שאינו משתחוה להמן. והיינו שלפעמים היה מרדכי מוטה ושוחה, וכשעבר המן לפניו, לא היה נשאר שוחה אלא יושב ביושר. או כשראה מרדכי שבני אדם כורעים ומשתחוים להמן, היה בא ועומד לפניו, להראות לו שאינו כורע ומשתחוה.

וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מְכַל עִם וְאֵת דַּתִּי הַמְּלָכָה אֵינָם עֹשִׂים. (ג, ח)

צריך להסביר כפל הלשון. ויש לפרש כך, מה שנאמר 'ודתיהם שונות מכל עם', הכוונה לדת התורנית, דיש להם תורה בפני עצמם. ויש עוד 'דת', שהוא דתי המלכות, כמובא בגמרא, דיום תגלחתו ויום הולדתו של המלך, כולם הם דת המלך לשמוח בשמחתו ואלו נקראים דתי המלך.

וזהו שאומר, דגם דתי המלך אינם עושים, דאסור לישראל לעסוק עמהם במשא ומתן באותן ימים, ולכן שורת הדין מחייבת להרוג ולהשמיד וגו'.

ויש לפרש עוד, לפי שיש זמנים עפ"י המזלות והחשבונות שאומות העולם הולכים בהם, שאין ראוי למלך לצאת בהם. ולכן חשב המלך לשאול את "יודעי העתים", שהם יודעים מתי העתים והזמנים שאין למלך לצאת בהם. והרי גם ושתי ה'מלכה' דינה כ'מלך', ועל ידי כך יהיה לה זכות ותימלט ממיתה, ולזה דייק ואמר כדת מה לעשות "במלכה ושתי" דהיות שהיא מלכה, דינה כמלך.

וזה מובן גם לפי דברי המדרש האמור, שקרא לבני שבט יששכר, לפיכך קרא דוקא להם, כי אין בכל אומות העולם מי שיודע לכוין במערכות השמים כישראל, ככתוב "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

וַיֹּאמֶר מְמוּכָן לִפְנֵי הַמְּלָכָה וּגו'. (טז, א)

בגמרא מסכת מגילה נאמר ד'ממוכן' הקטן שבהן היה, ואם כך קשה למה זיבר בראשונה. ויש לפרש, דאם היה הגדול מדבר ראשונה והיה מחייב אותה מיתה, היה המלך מוצא תואנה ועלילה שלא דנו אותה כמשפט, דכיון שהתחילו מהגדול, האחרים חלקו לו כבוד ולא חלקו עליו. ובפרט אם יברר וימצא דבדני ישראל מתחילין מן הצד, יאמר שהם דנו משפט מעוקם ועענישם. לזה התחיל ממוכן שהוא הקטן שבכולם, לדבר לפנייהם.

לֹא עַל הַמְּלָכָה לְבַדּוֹ עֲוֹתָהּ וְשִׁתִּי הַמְּלָכָה כִּי עַל כָּל הַשָּׂרִים וְעַל כָּל הָעַמִּים. (טז, א)

מדויק ביותר, שמשמע דאין זה טעם מספיק להמיתה על אשר פגעה בכבוד המלך, ורק כיון שעוותה גם על השרים חייבת מיתה. והאמת הוא להיפך, שאין מחוייבים מיתה רק במה שנוגע לכבוד המלך בעצמו, ודברי ממוכן אין להם הבנה והגיון כלל.

וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא אֶחָשׁוּרוֹשׁ הַמְּלָכָה מְהִידוֹ וְעַד כּוֹשׁ. (א, א)

צריך לדעת ולהבין הכפילות באריכות הלשון. ויש לפרש עפ"י הכלל שאמרו חז"ל, כל מקום שנאמר "ויהי", הו רמז בלשון על צרה וצער שאירע עם ישראל. וגם אמרו חז"ל, בשעה שישראל חוטאים, והקב"ה רוצה להענישם ע"י האומות, אז הקב"ה נותן כוח וגדולה לאותה אומה, כדי שלא יאמרו אומות העולם שהקב"ה מסר את בניו ביד אומה שפילה, וכביכול נעשה הקב"ה עבד לאומות העולם. לפי זה יש לפרש, דכוונת הפסוק לומר דהצער שהיה לישראל באותם ימים הרמוז בתיבת "ויהי", זה גרם הגדולה לאחשורוש שימלוך בקב"ז מדינות, ולולא זאת לא היה מגיע כלל לגדולה כזאת.

וַתֵּאֱמָן הַמְּלָכָה וְשִׁתִּי לְבוֹא בְּדַבַּר הַמְּלָכָה אֲשֶׁר בְּיַד הַסְּרִיסִים. (א, יב)

לכאורה מדויק הלשון מה שייך לומר 'ביד' על דיבור. ויש לפרש, דהפסוק נותן טעם, מדוע ושתי מיאנה לבוא, כיון דהמלך קורא לה במיוחד, כדי שיראו השרים והעמים את יפיה, וכמה הם פחותים הימנה בערכה. אלא שזה נחשב בעבורה לבזיון, שבשביל זה המלך קורא לה. ואולי אילו לא היו הסריסים אומרים לה סיבת הקריאה, היתה באה. ועוד יש לפרש, דכוונת הפסוק לומר, דהיא ידעה שכך ציווה המלך, ואינם אומרים מעצמם. היות שהם הביאו בידם סימן מאת המלך כדי לאמת דבריהם, וזה הפירוש "ביד" הסריסים, שהיה להם סימן מוכיח בידם.

וַיֹּאמֶר הַמְּלָכָה לַחֲכָמִים יִדְעֵי הָעֵתִים. (א, יג)

קשה למה כינה אותם דוקא כאן 'יודעי העתים', ובמדרש מובא, שהכתוב מרמז על שבט יששכר שהם "יודעי בינה לעיתים".

הלכה ודרוש

קריאת המגילה אין דינו כהלל לענין עמידה וישיבה

א. במשנה מסכת מגילה (כ"א א') הקורא את המגילה, עומד ויושב, ופירש"י אם רצה עומד אם רצה יושב, ומשמע דאפ"ל לכתחילה שרי, וברבינו חננאל והרא"ש גרסו בדברי המשנה עומד ויושב יצא. ומשמע דרק בדיעבד מותר אבל לכתחילה צריך לישיב דוקא.

ב. והנה רבינו בספרו ראשון לציון, הקשה, מה החידוש בדברי המשנה הרי מעיקר הדין מותר לקרותו מיושב, ומה כל ההו"א והסברא שנאמר דאסור לקרותו מיושב. וכתב רבינו, וז"ל: ק' וקא סלקא דעתין, כיון דקריאתה זו הילולה, כשם שהלל בעי מעומד, מגילה ג"כ, קמ"ל, עכ"ל.ק.

ובמקור הדבר במגילה (י"ד א) מקשה הגמ' למה אין אומרים הלל על הנס של פורים, ואיתא בגמ' כמה תירוצים, ואחד התירוצים דקריאת המגילה הרי זה כהלל. ולפי זה, באמת צריך לבאר דברי רבינו הק', דאמאי לא נאמר באמת דצריך לקרות המגילה מעומד, כיון דהוי כמו ההלל, ובהלל קי"ל דצריך לאומרו בעמידה ולא בישיבה, וכדאיתא בשו"ע (סי' תכ"ב סעי' ח'), וכל הפוסקים.

ובשו"ת חתם סופר (או"ח סי' נ"א) הקשה על מה שכתב האליה רבה דברכת הגומל צריך לאומרו מעומד, כיון דנקרא הלל, והלל צריך לאומרו מעומד, דא"כ האיך קורין את המגילה עומד ויושב, הרי מגילה ג"כ הוי כהלל וכנ"ל, ותהוי כהלל דבעי דוקא מעומד, והניח הקושיא בצ"ע.

מחלוקת הראשונים בפירוש דברי הגמ' דקריאת זו הלילא

ג. וקודם שנבוא לישב קושיא העצומה הנ"ל, נקדים מחלוקת הראשונים ז"ל בפירוש הדברים דקריאת זו הלילא, במאירי כתב דלטעם זה אם היה במקום שאין לו מגילה, שצריך לקרות את הלל, שהרי לא מנעו חכמים מלקרוא את ההלל, אלא מפני שקריאת המגילה היא במקומה, יעו"ש וכן פירש הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"מ) ולא תיקנו ההלל בפורים שקריאת המגילה היא הלל, עכ"ל.

ובספר המכתם כתב לפרש דברי הגמ' הנ"ל, וז"ל לא הוצרכו לקבוע בו שיאמרו הלל, לפי שקריאת המגילה היא הילולא כיון שחיבו בשמיעתה ובקריאתה, כשיקרא וישמע את דברי האגרת הוא יתעורר לתת שבח והודאה לשם יתעלה ועכ"ל, ומוכח דפירש דכוונת הגמ' דע"י קריאת המגילה יתעורר לתת שבח והודאה להשי"ת על הנס, אבל אין הכוונה כפשוטו דקריאת המגילה במקום ההלל.

ולפי דברי המכתם, נראה פשוט דל"ק קושיית החת"ס דלדבריו אין קריאת המגילה במקום הלל ממש אלא דע"י קריאת המגילה יבוא להלל להשי"ת. ולפי"ז יש לבאר ג"כ דברי רבינו, דהו"א דצריך לעמוד כיון דהוי כהלל ממש (ובפירושם של המאירי והרמב"ם) קמ"ל דאי"צ לעמוד כיון דאינו הלל ממש וכמ"ש המכתם.

אמנם עדיין תיקשי קושיית החת"ס, לפי דברי הרמב"ם והמאירי דס"ל דהוי הלל ממש, אמאי א"צ לאומרו מעומד דוקא כהלל.

מי שאין לו מגילה - האם צריך לקרות הלל, כיון דמגילה במקום הלל?

ד. ובגוף חידושו של המאירי הנ"ל שכתב דמי שאין לו מגילה יקרא הלל, כתב הברכי יוסף (סי' תרצ"ג) דלהלכה לא קי"ל הכי כיון לדינא נקטינן דהטעם דאין אומרים הלל כרבא דהוא בתראה, כיון דאכתי עבדי דאחשוורוש אנו, ולכן סתמו כל הפוסקים ולא כתבו דיאמר הלל במקום שאין לו מגילה.

ובשערי תשובה (שם סק"ב) העיר דהחיד"א בספרו מחזיק ברכה כתב דהרמב"ם ובעל הלכות גדולות ג"כ כתבו הטעם דקריאת זו הילולא משום דמיתסבר להו טעמא דר"נ, והעיר דלפי"ז חזר הדין הנ"ל דמי שאין לו מגילה יאמר הלל.

אמנם מסיים השע"ת דגם אם נאמר דנקטינן להלכה הטעם של רב נחמן, מ"מ י"ל דעיקר כוונת הש"ס הוא על עיקר התקנה שלא תיקנו הלל בפורים כיון כיון דקריאתה הוא במקום ההלל, אבל אחרי שלא ניתן לומר הלל בפורים ממילא אין מקום לקרות הלל מה שלא תיקנוהו חז"ל, אמנם למעשה פוסק השע"ת דמי שאין לו מגילה יש לו לקרות הלל בלא ברכה שלפניו ולאחריו בלא ברכה, וכקורא בתהלים, ואפ"ל אם יש לו חומש שיכול לקרות בו המגילה - מ"מ הרוצה לקרות גם הלל בלא ברכה לא הפסיד יעו"ש.

עכ"פ לפי"ד הברכ"א א"ש קושיית החת"ס, דלא קי"ל להלכה כהאי טעמא אלא כטעמא דרבא ובוה מובנים ג"כ דברי רבינו דכוונתו לומר דקמ"ל דלא חיישינן להאי טעמא.

אגדה והסידות

החן של אסתר בזכות מידת שתיקתה

וְנַחַם מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'. כִּי יֵשׁ לָהּ לְדַעַת כִּי יֵשׁ מִצָּנָה שְׁתּוֹעֵלֶתָּהּ הִיא לְהַמְשִׁיךְ חֵן עַל הָאָדָם אוּ בְּבַחֲיִנַת ג' אוּ ד' מִצְוֹת יְדוּעוֹת, וְה' לֹא הוֹדִיעַ תּוֹעֲלֵיּוֹת הַמִּצְוֹת לְטַעַם שְׂאֵמְרוּ ז"ל (תְּנַחֲמוּמָא יַעֲקֹב) שְׂרִיצוּ כָּל הָעוֹלָם לְתוֹעֲלֵיּוֹת וְזֶה נִחַ זָכָה וּמָצָא חֵן, גַּם שְׁמוֹ יִגִּיד כֵּן נִחַ ח.ן. (אור החיים בראשית ו, ז)

בברכת שמעון פירש מה שכתב רבינו ג' או ד' מצוות ידועות שסגולתן להמשיך חן. דמצינו ד' מצוות כאלו:

א. לימוד התורה, כמו שדרשו בכתובות (עז, ב) ממה שנאמר 'אילת אהבים ויעלת חן'.

ב. המוכיח את חברו לשם שמים, כדאיתא בתמיד (כח, א).

ג. ירא שמים, כדאיתא בסוכה (מט, ב) כל אדם שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים.

ד. מידת השתיקה, כמו שנאמר באסתר 'ותשא חן וחסד', ומשמע במדרש (אסתר ר, ו, יב) ובגמ' (מגילה יג, ב) שהוא היה שכר למה שאין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה'. ולא לו נתכוין רבינו ד' מצוות ידועות.

רמז בתורה על גס מרדכי ואסתר

לִיל שְׁמָרִים וְגו'. יְכַוֵּן הַפְּתוּב לְרַמֵּז נְסִים מְפֻלְאִים שְׂזַמְנָם לַלַּיְלָה זו... בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר "בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמִּלָּךְ... וְכִנְגַד גִּס מְרַדְכֵי אָמַר הָזָה לָהּ'. (אור החיים שמות יב, מב) הנה לא ביאר רבינו איך נרמז בתיבת 'הזה לה' נס מרדכי ואסתר דייקא. ובהגהות רבי יוסף יוזפא (כת"י) פירש, דכתיב בעת מפלתו של המן (אסתר ז, ז) כי ראה 'כי כלתה אליו הרעה', והם סופי תיבות שם הוי"ה, ואז היה תחילת ישועתן של ישראל, וזהו הרמז בתיבת 'להוי"ה' לנס פורים.

והג"ר ישראל פריינד ז"ל אב"ד סאסרגען כתב לפרש (בגליון האוה"ח), ד'הזה' הוא רמז להמן דכתיב ביה (אסתר ז, ו) איש צר ואויב המן הרע 'הזה', ואמר הכתוב 'הזה לה', ללמדנו שכל פרשת גזירת המן היה בשביל 'לה', שיצא מזה קידוש ה' ומפלת הרשעים. ועל זה כתיב (משלי טז, ד) 'כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה', שה' פעל כל זאת כדי שלבסוף יענש הרשע ביום רעה במפלתו. ויתכן לבאר בעוד ב' אופנים:

א. ע"פ מה שאמרו חז"ל (שבת פח, א) שבימי מרדכי ואסתר הדר קבלו את התורה מאהבת הנס, וזה נרמז בתיבת 'הזה לה', על דרך שכתב רבינו בפ' כי תשא (ל, יג): ואמר זה יתנו יכוין אל ספר התורה דכתיב (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך", גם אמרו ז"ל כי הקב"ה לפניו כל היום מונח ס"ת כמשפטו אשר צוה למלך ישראל (דברים יז, יט) והיתה עמו וגו', והוא מה שהראהו באצבע זה יתנו וסתמו כפירושו שעל המונח לפניו תמיד צוה ה', עכ"ל.

וכמו כן יתפרש 'הזה לה' על התורה, ובפרט כשקבלוה מאהבה שפיר נקרא התורה 'לה', לשם ה'.

ב. ע"פ מה שאמרו ביומא (כט, א) נמשלה אסתר לאילת השחר, מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים, ומקשה הגמ' הא איכא חנוכה, ומשני שלא ניתנה ליכתב, עיי"ש.

וזהו שרמז הכתוב 'הזה' ולא אחר, שרק נס זה עוד יכתב 'לה', היינו בתורה שכולה שמותיו של הקב"ה (זוה"ק ח"ב פז, א ובכמ"ק), ובפרט תורה שבכתב שהוא כנגד שם הוי"ה (זוה"ק ח"ב קסא, ב), אבל הנסים שלאחר מכן לא יכתבו.

תענית אסתר

רבינו היה נוהג להתענות ג' ימים קודם פורים יומם ולילה ברציפות.

והחיד"א בספריו 'כסא רחמים' וככר לאדן' (על מסכת סופרים פי"ז ה"ד) כתב: "ואני הצעיר ראיתי להרב המופלא עיר וקדיש כמהר"ח ן' עטר ז"ל, שהתענה הפסקה ג' ימים, י"א וי"ב וי"ג באדר, זכר לתעניות שעשו בימי מרדכי ואסתר, והיא הפסקת ג' ימים לילה ויום שכתב רבינו האר"י זצ"ל (שער רוח"ק דרוש ג) שעולה במקום מ' יום".

המסע הארוך של רבינו ותלמידיו בחודש אדר לפני 280 שנה אל הגליל

בסמוך לפתח המערה, הראו להם באר שפיה צר ותוכה רחב, ושתו ממימיה החיים, לפי שמסורת היתה בצפת שהיא 'באר שבע' 'והמים שלו לא נבראו כמותם בעולם, ברכת אברהם". משם עלו למערה בה קבורים הגאון רבי יעקב בירב זצ"ל ובני משפחתו (בהם הגאון רבי יוסף בירב זצ"ל). למערה סמוכה, בה נטמן רבנו בחיי, לא נכנסו, מפני שהזהירו אותם שיש שם נחש. אך התלמיד מעיד באגרתו, כי לאחר מכן הלך רבנו בגפו ונכנס להתפלל בה.

המשיכו לרדת בחלקו הצפוני של בית העלמין, עד למקום מנוחתו של התנא רבי פינחס בן יאיר זיע"א.

יום אחד בלבד הוקדש להשתטחות על קברי הצדיקים בצפת, ומיום המחרת ישבו ללמוד בהתמדה עד פורים, אותו נהגו שני ימים, מספק אם צפת מוקפת חומה מימות יהושע בן נון.

את מגילת אסתר קראו בבית המדרש של מרן ה'בית יוסף' זיע"א, אודותיו צוין באגרת המסע: "וזה המדרש יש בו קדושה יתירה, ויש בו כמה ספרים של מוהרי"ק ז"ל, ויש בו 'בית יוסף' שהדפיס ראשון, כתוב עליו 'החכם השלם רבינו יוסף קארו נר"ו' שהיה בחיים חיותו".

בחמשה עשר באדר ב', לאחר שקראו את המגילה בלא ברכה, יצאו רבנו וחבורתו מצפת ופעמיהם מועדות - מירוונה. הדרך, כשלוש שעות מהלכה, ותוך כדי מסע עברו על פני קבריהם של כמה צדיקים, עד שהגיעו למירון.

בסמוך הגיעו לבנין נוסף, שאמרו עליו שהוא מקום מנוחת צדיקים - ולא ניקבו בשמות - ובסמיכות מקום מצאו מערה גדולה מלאה עצמות, אך בשני המקומות הללו לא התפללו והמשיכו בדרכם.

בהגיעם לעין זיתים, מרחק פרסה מצפת, ישבו למנוחה על מעין מים חיים היורד מן ההר. משם ראו לציון התנא רבי יהודה בר אילעאי זיע"א, אך מחמת השעה המאוחרת שעמד היום להעריב לא התעכבו וזירוזו פעמיהם לעלות צפתה.

בכניסתם לעיר צפת, יצאו חכמי העיר ופרנסיה להקביל פני רבנו, והקצו לחבריא קדישא בית דירה, שלמעלה ממנו היה בית מדרשו של מרן ה'בית יוסף' זיע"א - שם היה יושב גם מרן האר"י הקדוש זיע"א - ובאותו לילה באו חשובי העיר, החכמים והפרנסים, וערכו בצוותא סעודה גדולה. את יום המחר, רביעי בשבת, הקדישו ללימוד התורה ולא יצאו להשתטח על קברי צדיקים.

ביום חמישי ירדו לטבול, "כדי להקביל פני צדיקי עולם", ולאחר מכן הלכו ביחד עם זקן אחד שהיה מכיר את כל מערות הצדיקים שמקום מנוחתם ידוע. בתחילה, השתטחו על קברו של רבי יוסי הבנאי זיע"א, שמנוחתו כבוד בתוככי העיר צפת. לאחר מכן ירדו לבית הקברות - הקדימו טבילה ב'מקווה האר"י' - ופקדו את מערת קבורת התנא רבי יהושע בן חנניא זיע"א.

לבד מההשתטחות על קברי צדיקים, שרבנו תיקן לה זמן מדי ראש חודש, ערכו רבנו ובני החבורה **מסע בן חודש ימים לצפת ומירון**, לפקוד את המקומות הקדושים, להפיל תחינה ולשאת תפילה בעד הכלל והפרט, להתקדש באורם של הקדושים אשר בארץ המה ולהגות במשנתם בסדר לימודים מיוחד.

איברא, גם בטלולי הדרכים המשיכו רבנו ותלמידיו לעסוק בתורה בסדר לימודם, ואף חידש רבנו והעלה על הכתב את שנתחדש לו באותם ימים.

אחד מבני החבריא קדישא, ששמו לא נודע, ערך **'יומן מסע'** - ומסתבר שהתבקש לכתוב כדי לשתף את פקידי וחברי הועד באיטליה - ומתיאורו בפרוטרוטו אנו למדים.

אור ליום שני ה' **באדר שני תק"ב**, יצא רבנו עם בני החבורה לצפת "לראות את פני האדון ה' צבאות בארץ הגליל". בו ביום הגיעו לאחד הכפרים החרבים, שם לנו ובבוקר המשיכו ללכת כשלושה פרסאות עד שהגיע לכפר ענן, שם הורו להם על מערה שהיא מקום קבורתו של התנא רבי חנניא בן עקשיא זיע"א.

השתטחו על הקברים ואמרו סליחות ותחנונים, ולאחר מכן המשיכו בדרכם. לא הרחק משם, הגיעו למערת קבורה נוספת ולא ידעו אם היא מקום מנוחתו של התנא רבי אליעזר בן יעקב זיע"א או של רבי ישמעאל כהן גדול זיע"א, וגם באותו מקום השתטחו בתפילה ותחנונים.

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש
והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

החלום של רבינו האור החיים הק'

על הפסוק "ישנו עם אחד מפורד ומפורד"

כתב רבינו בספרו ראשון לציון עה"פ ישנו עם אחד מפורד ומפורד, וז"ל: ק: ובחלום אדבר בו בכתוב הזה דחציו אמר המן וחציו תשובת רוח הקודש, בזה האופן:

המן אמר מפורד ומפורד בין העמים-

ורוח הקודש השיבה "בכל מדינות" פירוש שאינם יושבי שדות ומדורות, ועוד "מלכותך" - שרק ע"י ישראל זכה אחשוורוש למלוכה (ועיין בקטע הראשון במגילת חיים).

המן אומר "ישנו עם" שישראל הם אומה ככל האומות-

ורוח הקודש משיבה "אחד" שהוא המיוחד בכל האומות.

המן אמר ודתייהם, שרצה להטיל בהם מום ופגם-

ורוח הקודש משיבה ואומרת "שונות" - שהם שונים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואין שום אומה ולשון יכולה להם, וזה הפירוש "מכל עם" - שאין שום אומה יכולה להם.

המן אומר "ולמלך אין שווה" - פירוש דאין לו שום הנאה מהם-

ורוח הקודש משיבה "להניחם" - דיותר טוב הוא להניחם, כי אם יניחם זו היא גדולתו ומלכותו של המלך.

ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שונות מכל עם. קשה למה אמר תיבת אחד, דהול"ל ישנו עם המפורד והמפורד, ובפרט דאחד מורה על החשיבות והמעלה מלשון אחד המיוחד, וביותר קשה דאחד הוא היפך המפורד והמפורד, וגם קשה כפל הלשון בין העמים, בכל מדינות מלכותך.

ויל"פ עפ"י מה שאמרו חז"ל במס' עבודה זרה (י' ב') דהווא קיסר שהיה שונא היהודים, אמר לחשובי המלכות דצריך להרוג היהודים, דמי שעלתה לו נימא על בשרו מרפא אותה צריך לקטוע אותה ויחיה, ואמר ליה קטיעא בר שלום, שיש ב' חששות וטעמים שלא יעשה כן, הא' - דלא יוכל להם דכשם שאי אפשר לעולם בלא ד' רוחות כך א"א לעולם בלי ישראל, והב' - דיקראו לו מלכות קטיעא, שקטע עם אחד ממלכותו.

וא"כ י"ל דהמן בדבריו בא לסלק ב' טעמים הנזכרים, דאין לאחשוורוש לחשוש שלא לאבדם מחששות הנ"ל, דהרי הם כולם כאחד בכל מדינות מלכותך, וא"כ ליכא לטענה הא' דלא יוכלו להם, ועוד ש"דתייהם שונות מכל עם" ואין שנאה כשנאת הדת, וכל האומות שונים אותם לעולם, ואדרבה יזכרוהו לטובה על זה שאיבד אומה שנאות העמים.

ובספר ראשון לציון עמ"ס מגילה (ט"ז א') כתב רבינו על הפירוש הזה, שאם היה עומד לפני חכמי הגמרא היה אומר להם פירוש זה.

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

החשבון בדברי התוספות דעשרת אלפים ככר כסף נגד מחצית השקל של ישראל?

כתבו התוס' במגילה (ט"ז א') וז"ל: שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מישראל, שהיו שש מאות אלף כשיצאו ממצרים ואמר שיתן לאחשוורוש כל פדיונם עכ"ל.

וכבר תמהו כל הקדמונים ע"ד התוס', דהרי מה שנתן המן הוא כפול כמעט עשרה פעמים ממה שנתנו כל ישראל במחצית השקל, דבמחצית השקל אמרה תורה בפר' פקודי (ל"ט כ"ה) "וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות ומשה ושבעים שקל בשקל הקודש", והרי מחצית השקל הוא 100 ככר, ו-1750 שקל, והמן נתן 10,000 ככר, שהוא כפול עשר פעמים.

[וראה בפני יהושע ובהגהות הב"ח כאן מש"כ לתרץ דברי התוס', וכע"ז ידוע מהשאגת אריה והגאון רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע, ועיין עוד בשו"ת פנים מאירות (ח"ג סי' ל') ובשו"ת מאיר נתיבים (ח"ב בחי' עה"ת פר' תשא) ובשו"ת בנין ציון (ח"ב סי' קמ"ד)].

ורבינו בספר ראשון לציון (עמ"ס מגילה) ביאר לכוונת התוס', דמה שנתן המן הוא כנגד מחצית השקל שנתנו ישראל בחמישים שנה, כיון דרוב בני אדם חיים עד שבעים שנה וכדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה, וקודם גיל עשרים לא היו חייבים ליתן מחצית השקל.

ולפי"ז אם נעשה חשבון 100 ככר ו-1750 שנותנים בשנה * 50, התוצאה = 5,000 ככר כסף, ו-87,500 שקלים והרי קיי"ל (בכורות ה' א') דשקל הקודש כפול הוא בשווי משל חולין, וא"כ אם נרצה לפרוט דמי מחצית השקל של 50 שנה לשקלים של חולין נמצא 10,000 ככרות כסף, ו-175,000 שקלים של חולין.

ולכך המן ששקל בשקלים של חולין - נתן לאחשוורוש עשרת אלפים ככר כסף - שהוא שווה כמו חמשת אלפים ככר של קודש ושפיר כתבו התוס' דהוא נגד השקלים של מחצית השקל.

ואעפ"י דיש תוספת במחצית השקל של 87,500 שקלים, יש לתרץ דהמן לא התייחס לזה כיון דלא היה מנין שלם של אלפים וככרות, דאין ראוי למלך להתייחס רק לדברים שלמים.

חיים שאל שאלות והידות על תורת ותולדות רבינו

1. כמה ימים היה רבינו מתענה 'תענית אסתר'?
2. איזה פירוש נתגלה לרבינו בחלום על פסוק במגילת אסתר?

תשובות יתקבלו בכתובת מייל המערכת כמופיע בתחתית העמוד בין פותרי השאלות תתקיים הגרלה שבועית על הספר המרתק רב המכר "נר המערב" ההגרלה נערכת ביום שני, שליחת התשובות עד יום ראשון בשעה 8:00 בערב

"ליהודים היתה אודה"

כמנהגנו בכל שנה ושנה יתקיים

בליל חג הפורים

כולל מיוחד של קבוצת אברכים חשובים

שיעסקו בלימוד ספר ראשון לציון

פירושו של רבינו על מגילת אסתר

הרוצה ליטול שותפות בזכות לימוד תורתו של רבינו

ביום הגדול והמקודש

יש לפנות למייל המערכת

ויזכירו השמות ובקשותיהם לישועה!!!